

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 41/2021-62

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Mgr. Petrom Masarovičom, advokátom, Park Angelinum 2, Košice, proti prvému výroku uznesenia Okresného súdu Skalica č. k. 3 Csp 70/2016-278 z 23. septembra 2020 takto

rozhodol:

1. Uznesením Okresného súdu Skalica č. k. 3 Csp 70/2016-278 z 23. septembra 2020 v časti jeho prvého výroku **boli porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných práv.
2. Uznesenie Okresného súdu Skalica č. k. 3 Csp 70/2016-278 z 23. septembra 2020 v časti jeho prvého výroku **zrušuje a vec vracia** Okresnému súdu Skalica na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Skalica **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **567,28 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. októbra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) prvým výrokom uznesenia Okresného súdu Skalica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 3 Csp 70/2016-278 z 23. septembra 2020. Navrhla, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil, vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov

konania pred ústavným súdom. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 41/2021-32 z 26. januára 2021 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a pripojeného súdneho spisu vyplýva, že okresným súdom bol pod sp. zn. 3 Csp 70/2016 vedený spor sťažovateľky v procesnom postavení žalobkyne proti obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), o určenie neplatnosti zmlúv a o zaplatenie sumy 2 111,80 eur.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 3 Csp 70/2016 z 25. júna 2018 prvým výrokom určil, že dohoda o zrážkach zo mzdy (iných príjmov dlžníka) č. 8100028908 uzavretá medzi sťažovateľkou a žalovanou 29. apríla 2010 je neplatná, v časti určenia neprijateľnosti tejto podmienky žalobu zamietol. Druhým výrokom určil, že poplatok 222,95 eur za službu spočívajúci v možnosti odkladu splatnosti maximálne troch akýchkoľvek splátok úveru podľa dohody o poskytnutí služby uvedenej v bode 8 zmluvy o revolvingovom úvere č. 8100028908 uzavretej medzi sťažovateľkou a žalovanou 29. apríla 2010 je neprijateľnou zmluvnou podmienkou, tretím výrokom uložil žalovanej povinnosť vydať sťažovateľke bezdôvodné obohatenie v sume 2111,80 eur a štvrtým výrokom priznal sťažovateľke proti žalovanej nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným rozhodnutím, ktoré vydá súdny úradník.

4. Rozsudok okresného súdu bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 23 Co 212/2018 z 10. júna 2019 a zároveň bola sťažovateľke proti žalovanej priznaná náhrada trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

5. Okresný súd uznesením č. k. 3 Csp 70/2016-259 z 11. novembra 2019 (ďalej len „uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom“) rozhodol o povinnosti žalovanej nahradiť sťažovateľke trovy prvoinštančného aj odvolacieho konania v sume 1 600,88 eur do 15 dní odo dňa doručenia tohto uznesenia.

6. Proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom podala sťažnosť žalovaná. Na základe tejto sťažnosti okresný súd prvým výrokom napadnutého uznesenia zmenil uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom, a to tak, že žalovaná je povinná nahradiť sťažovateľke trovy prvoinštančného a odvolacieho konania v sume 601,74 eur do 15 dní od doručenia tohto uznesenia. Druhým výrokom priznal sťažovateľke oproti žalovanej nárok na náhradu trov sťažnostného konania v rozsahu 24,82 %. Proti druhému výroku napadnutého uznesenia podala sťažovateľka 8. októbra 2020 odvolanie, o ktorom nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Proti prvému výroku napadnutého uznesenia podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, argumentujúc, že:

a) okresný súd sa v napadnutom uznesení vôbec žiadnym spôsobom nevysporiadal s jej argumentáciou obsiahnutou v jej vyjadrení k sťažnosti z 8. apríla 2020, čo zakladá nepreskúmateľnosť napadnutého uznesenia,

b) v procese interpretácie a aplikácie § 255 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) v spojení s aplikáciou § 251 CSP bol zo strany okresného súdu obsiahnutý prvok svojvôle. Obsahom práva na právnu pomoc garantovaného v čl. 47 ods. 2 ústavy je podľa jej názoru možnosť každého na základe vlastnej úvahy zvoliť si zástupcu v konaní pred súdom. Je totiž výsostným (slobodným) právom strany sporu rozhodnúť, koho ustanoví za svojho zástupcu v konaní pred súdom. Možnosť tejto voľby (úvahy) zákon neobmedzuje ani iným spôsobom nevymedzuje; jej kritériá sú autonómnou vecou sporovej strany. Uvedené kritérium (t. j. že sídlo advokáta je mimo bydliska strán sporu, resp. mimo sídla konajúceho súdu) samo osebe nemá zákonné opodstatnenie v zákonom sledovanom a prezumovanom celi nahradiť úspešnej strane trovy konania. Jeho opodstatnenosť nemožno vyvodiť ani z možnosti využitia inštitútu právnej substitúcie, pretože táto má dispozitívny charakter a nie je povinnosťou uloženou strane sporu ani jej advokátovi (okrem dôvodov v zmysle § 183 CSP),

c) postup okresného súdu smerujúci k tomu, že z nákladov na právne zastúpenie by došlo k vylúčeniu náhrad cestovného a náhrad za stratu času (v tomto prípade uplatňovaných v súvislosti s účasťou na pojednávaníach súdu) len preto, že sídlo advokátskej kancelárie sa nenachádza v obvode (okrese) sídla konajúceho súdu alebo bydliska strán sporu, nezodpovedá sledovanému cieľu tak, ako to má na mysli § 251 CSP a dotknutá právna úprava o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov) v spojení s čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 2 ods. 3 ústavy, a ústavne konformnému výkladu reprezentovanému ústavným súdom v tom, že zmyslom a účelom inštitútu náhrady trov konania pred všeobecným súdom je poskytnúť úspešnej strane sporu náhradu tých trov konania, ktoré vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musel alebo bude musieť nepochybne zaplatiť, pričom by ich nemusel zaplatiť, ak by tu nebolo konanie pred všeobecným súdom,

d) v identickej veci vedenej okresným súdom medzi totožnými sporovými stranami (vec vedená okresným súdom pod sp. zn. 7 Csp 56/2016, pozn.) bola obdobná sťažnosť žalovanej zamietnutá, a zároveň vo viacerých sporoch vedených okresným súdom bola žalovaná zaviazaná na úhradu trov právneho zastúpenia protistrane, a to aj vrátane náhrady cestovného a straty času, keď v uvedených prípadoch vôbec nenamietala, že právny zástupca sporovej strany cestuje cez celú republiku a neúmerne navyšuje trovy konania,

e) ustanovením čl. 6 CSP došlo oproti predchádzajúcej právnej úprave obsiahnutej v § 18 Občianskeho súdneho poriadku (účinného do 30. júna 2016, pozn.) k zmene koncepcie, keď princíp rovnosti účastníkov bol v súlade s európskymi štandardmi zmenený na princíp rovnosti zbraní. Podľa tejto novej úpravy je všeobecný súd povinný zohľadňovať hmotnoprávnu aj procesnú nerovnováhu sporových strán v prípadoch osobitných konaní so slabšou stranou. V danom smere je tak argumentácia okresného súdu, ktorý oprel svoje rozhodnutie o nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 736/2012 z 2. októbra 2013 (ďalej len „nález ústavného súdu ČR“), v rozpore s už citovanou právnou úpravou účinnou v čase rozhodovania okresného súdu, a teda nejde podľa jej názoru o ústavne konformný výklad a aplikáciu § 255 ods. 1 CSP, keďže tento vôbec nezohľadnil okolnosti daného prípadu, ignorujúc jej vyjadrenie proti sťažnosti žalovanej z 8. apríla 2020. Okresný súd vôbec nereflektoval skutočnosť, že v danej veci šlo o spor s ochranou slabšej strany, t. j. spotrebiteľský spor v zmysle § 290 CSP. Sťažovateľka uvádza, že v danej veci nebol dôvod, aby sa okresný súd nezaoberal jej právne významnými argumentmi uvedenými v jej vyjadrení k sťažnosti žalovanej. Takéto rozhodnutie a postup okresného súdu zakladá

arbitrárnosť a zjavnú neodôvodnenosť napadnutého uznesenia a je porušením jej práv podľa čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, upovedomenie zúčastnenej osobe a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti poukázal na skutočnosť, že zákonný sudca [REDAKOVANÉ] sa plne stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, v zmysle ktorého sa sudkyňa [REDAKOVANÉ] (pôvodne konajúca zákonná sudkyňa, pozn.) vysporiadala s nárokom na náhradu trov konania a nepriznanie časti trov konania odôvodnila ich neúčelnosťou. Okresný súd vzhľadom na uvedené zastáva názor, že postupom a napadnutým uznesením okresného súdu boli rešpektované práva sťažovateľky a nedošlo k porušeniu ňou namietaných práv. V závere vyjadrenia okresný súd dodal, že uznesením č. k. 3Csp/70/2016-317 zo 4. februára 2021 bol zamietnutý návrh sťažovateľky na prerušenie konania do rozhodnutia o ústavného súdu o jej ústavnej sťažnosti z dôvodu, že aj napriek tomu, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť, dosiaľ neboli vyčerpané všetky opravné prostriedky.

III.2. Upovedomenie zúčastnenej osobe:

9. Žalovaná ako zúčastnená osoba v konaní pred ústavným súdom prevzala upovedomenie ústavného súdu o podaní ústavnej sťažnosti 4. februára 2021. Ústavný súd konštatuje, že v konaní pred ústavným súdom nevyužila možnosť vyjadriť sa.

III.3. Replika sťažovateľky:

10. Sťažovateľka v podanej replike uviedla, že na podanej ústavnej sťažnosti zotrúva v celom rozsahu. V podstatnom poukázala na to, že pred podaním ústavnej sťažnosti vyčerpala vo vzťahu k napadnutému výroku uznesenia okresného súdu všetky dostupné účinné právne prostriedky ktoré jej zákon na ochranu jej práv a slobôd poskytuje a na ktorých použitie je oprávnená podľa osobitných predpisov, keďže žiadny opravný prostriedok už dostupný nebol, čo výslovne vyplýva aj zo samotného poučenia napadnutého uznesenia, kde okresný súd uviedol, že proti jeho prvému výroku nie je možné podať odvolanie.

11. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov a spisu predloženému ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

12. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je založená na jej tvrdení o nedostatočnom

odôvodnení a nepreskúmateľnosti napadnutého uznesenia, ktoré považuje za nesprávne a nezákonné a arbitrárne a výklad relevantných právnych noriem zo strany okresného súdu považuje za ústavne nekonformný.

13. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že okresný súd dospel, na základe sťažnosti, ktorú podala žalovaná, k zisteniu, že uznesenie vyššieho súdneho úradníka (ktorým bola priznaná aj náhrada cestovného a náhrada za stratu času, pozn.) je potrebné zmeniť, a to z dôvodu potreby prehodnotenia účelnosti vynaložených trov cestovného a straty času. Okresný súd vzal pri svojom rozhodovaní do úvahy skutočnosť, že v súčasnej dobe sa spotrebiteľským právom zaoberá viacero advokátov aj v sídle okresného súdu a jeho bližšom okolí, preto nebol dôvod na voľbu advokáta sťažovateľkou na jej zastupovanie advokátom so sídlom jeho advokátskej kancelárie v značnej vzdialenosti od konajúceho súdu prvej inštancie. Voľbou sťažovateľky vznikli neprimerane vysoké trovy spojené s cestovným a stratou času v súvislosti s pracovnou cestou jej právneho zástupcu na pojednávania. Podľa názoru okresného súdu sťažovateľke nebolo upreté právo zvoliť si svojho právneho zástupcu, ale toto právo žalobkyne vzhľadom na požiadavky v zmysle § 251 CSP je viazané nielen na preukázanie trov konania v súvislosti s uplatňovaním jej práv, ale je požiadavkou zákona, aby vynaložené náklady boli aj dôvodne a účelne vynaložené. Vzhľadom na uvedené okresný súd dospel k záveru, že sťažovateľke nevznikol nárok na náhradu trov konania v časti cestovného a straty času, uplatnené v spojení s dvoma úkonmi právnej služby pri účasti na pojednávaniach. Okresný súd pri svojom rozhodovaní prihliadol aj na nález ústavného súdu ČR.

14. Ústavný súd ešte pred samotným posúdením dôvodnosti ústavnej sťažnosti poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre zdržanlivý, keďže problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že v posudzovanej veci došlo k extrémnemu zásahu do základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces), alebo ak zistí, že zároveň došlo k neprípustnému zásahu aj do iného základného práva (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

15. Skutočnosť, že ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, ešte neznamená, že takýmito rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov. Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (m. m. III. ÚS 54/2019).

16. Po oboznámení sa s predloženým spisom okresného súdu, vyjadreniami účastníkov konania a po zhodnotení podstatných okolností prípadu ústavný súd dospel k záveru, že ústavná sťažnosť sťažovateľky je dôvodná.

17. Ústavný súd ako orgán ochrany ústavnosti sa pri svojom posúdení zameral na podstatu ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka v prvej argumentačnej línii namieta, že nepriznaním náhrady trov právneho zastúpenia v časti náhrady cestovného a náhrady za stratu času došlo k porušeniu jej práva na náhradu účelne vynaložených trov ako úspešnej sporovej strany a došlo aj k porušeniu jej práva slobodne si zvoliť právneho zástupcu, ktorý ju bude v konaní pred všeobecnými súdmi zastupovať.

Podstata ústavnej sťažnosti sa tak koncentruje na otázku interpretácie a aplikácie pojmu účelnosť trov konania v zmysle § 251 CSP v kontexte práva sporovej strany dať sa v konaní zastúpiť zástupcom, ktorého si zvolí podľa § 89 ods. 1 CSP. Z hľadiska prieskumnej právomoci ústavného súdu ide o otázku ústavne konformnej interpretácie a aplikácie uvedených zákonných ustanovení zo strany okresného súdu. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje, že všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej) v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu.

18. Podľa § 89 ods. 1 CSP strana sa môže dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí. Zvolený zástupca sa nemôže dať zastúpiť, ak osobitný zákon neustanovuje inak.

19. Podľa § 251 CSP trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

20. Z obsahu predloženého súdneho spisu je zrejmé, že sťažovateľka bola v konaní úspešná a vzniklo jej právo na náhradu trov konania v celom rozsahu vrátane trov poskytnutej právnej pomoci. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že jediným kritériom, ktorý viedol okresný súd k záveru o neúčelnosti trov konania v časti náhrady cestovného a náhrady za stratu času spojenú s účasťou právneho zástupcu sťažovateľky na nariadených pojednávaniach, bolo kritérium sídla právneho zástupcu sťažovateľky, ktoré sa nachádzalo v inom meste ako sídlo konajúceho súdu. V tomto kontexte okresný súd vzhľadom na neprimerané navýšenie trov konania a s tým spojenú neúčelnosť trov právneho zastúpenia v časti náhrady cestovného a straty času.

21. Ústavný súd konštatuje, že v súvislosti so zastúpením sporových strán, ktoré poveria svojim zastúpením advokáta pôsobiaceho mimo sídla súdov konajúcich vo veci, nepochybne vznikajú výdavky na dopravu a dochádza aj k strate času v prípade, ak sa zvolený zástupca pri výkone svojej činnosti potrebuje dostať do miesta sídla týchto súdov na účel poskytnutia právnej pomoci, pričom spôsob určenia a výška náhrady hotových výdavkov a náhrady za stratu času advokáta za poskytnuté právne služby je upravená vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška o odmenách a náhradách advokátov“).

22. Podľa § 15 písm. a) a b) vyhlášky o odmenách a náhradách advokátov advokát má popri nároku na odmenu aj nárok a) na náhradu hotových výdavkov účelne a preukázateľne vynaložených v súvislosti s poskytovaním právnych služieb, najmä na súdne poplatky a iné poplatky, cestovné a telekomunikačné výdavky a výdavky za znalecké posudky, preklady a odpisy, b) na náhradu za stratu času (§ 17).

23. Ústavný súd uvádza, že okresný súd pri svojom rozhodovaní použil kritéria, ktoré zákon (Civilný sporový poriadok a vyhláška o odmenách a náhradách advokátov, ktoré okresný súd pri rozhodovaní aplikoval, pozn.) neustanovuje, keď posúdenie účelnosti trov právneho zastúpenia založil výlučne na posúdení otázky vhodnosti voľby advokáta z hľadiska sídla jeho advokátskej kancelárie, čo zakladá dôvodnosť ústavnej sťažnosti sťažovateľky, keďže okresný súd nepriznal

zákonem (§ 251 a § 255 CSP) stanovené právo na náhradu účelne vynaložených trov konania sporovej strane, ktorá bola v konaní úspešná a bol jej priznaný nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu, a to na základe jediného kritéria, ktoré stojí mimo zákonný rámec. V súlade s citovaným § 89 CSP má každý právo (vyjmúc prípady obligatorného právneho zastúpenia, pozn.) zvoliť si zástupcu na základe vlastnej úvahy. Možnosť tejto voľby zákon neobmedzuje tak, ako to vyložil v tomto preskúmanom prípade okresný súd.

23. Požiadavke účelnosti určitých vynaložených hotových výdavkov zodpovedajú najmä tie výdavky, bez vynaloženia ktorých by poskytnuté právne služby, v súvislosti s ktorými boli advokátom reálne vynaložené, nebolo možné hodnotiť ako poskytnuté riadne a s náležitou odbornou starostlivosťou. Ak účastník udelí plnú moc advokátovi, ktorého sídlo nie je ani v mieste zastúpeného a ani v mieste sídla procesného súdu, nemožno bez ďalšieho dospieť k záveru, že náklady s tým spojené sú nad rámec účelne vynaložených nákladov. Otázku vhodnosti voľby advokáta, a tým aj účelnosti vynaložených nákladov na cestovné nemožno posudzovať z hľadiska sídla jeho advokátskej kancelárie. Odkaz na možnosť využitia substitúcie nie je v takom prípade namieste. Základným právom každého, vyplývajúcim z čl. 47 ods. 2 ústavy, je právo zvoliť si ktoréhokoľvek právneho zástupcu uvedeného v zozname advokátov. Preto ak si účastník zvolí advokáta, ktorý vzhľadom na sídlo svojej kancelárie musí na procesný súd dochádzať, účelne vynaloženými nákladmi v súvislosti s poskytnutou právnou pomocou sú aj cestovné náklady tohto advokáta (Fiačan I., Kerecman, P., Baricová J. Hellenbart, V., Sedlačko, F. a kol. *Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa)*. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015. s. 167).

24. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, podľa ktorej postup súdu smerujúci k tomu, že z nákladov na právne zastúpenie dochádza k vylúčeniu náhrad cestovného a náhrad za stratu len preto, že sídlo advokátskej kancelárie sa nenachádza v obvode (okrese) sídla konajúceho súdu alebo bydliska účastníka konania, nezodpovedá sledovanému cieľu, tak ako to má na mysli § 142 až § 150 Občianskeho súdneho poriadku [teraz § 251 a nasl. CSP, pozn.] a dotknutá právna úprava o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnej pomoci v spojení s čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 2 ods. 3 ústavy a ústavne konformnému výkladu reprezentovanému ústavným súdom v tom, že zmyslom a účelom inštitútu náhrady trov konania pred všeobecným súdom je poskytnúť úspešnému účastníkovi náhradu tých trov konania, ktoré vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musel alebo bude musieť nepochybne zaplatiť, pričom by ich nemusel zaplatiť, ak by tu nebolo konanie pred všeobecným súdom. Výnimky z tohto pravidla musí ustanoviť zákon; tieto sa musia uplatňovať len za splnenia všetkých zákonom ustanovených podmienok a skôr reštriktívne (pozri napr. uznesenie č. k. 5 M Cdo 7/2008 z 3. februára 2010, č. k. 5 M Cdo 21/2009 z 3. februára 2010).

25. Ústavný súd v súvislosti s prezentovanou skutočnosťou, na základe ktorej je zřejmé, že ani Civilný sporový poriadok, ani vyhláška o odmenách a náhradách advokátov neobmedzuje právo voľby právneho zástupcu tak, ako to vyložil a posúdil okresný súd v prípade sťažovateľky, zastáva názor, že interpretácia a aplikácia § 251 CSP okresným súdom v napadnutom uznesení nezodpovedá ústavne konformnému výkladu.

26. V závere posúdenia tejto časti ústavný súd uvádza, že tak, ako to vyplýva z napadnutého uznesenia, okresný súd pri svojom rozhodovaní zohľadnil aj nález ústavného súdu ČR. Ústavný súd po oboznámení sa predmetným nálezom konštatuje, že Ústavný súd Českej republiky poukázal

na skutočnosť, že konajúci súd mal pri rozhodovaní o náhrade trov konania aplikovať § 2 Občianskeho súdneho rádu, podľa ktorého súdy dbajú mimo iného aj na to, aby práva neboli zneužívané na úkor fyzických a právnických osôb. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu však neobsahuje (a to napriek citácii predmetného nálezu, pozn.) žiadnu zmienku o tom, že konanie sťažovateľky v súvislosti s jej voľbou právneho zástupcu bolo vyhodnotené ako možné zneužívanie práva (čl. 5 CSP) a neobsahuje ani žiadnu argumentáciu s tým súvisiacu keď, ako už bolo uvedené, jediným kritériom pre nepriznanie náhrady cestovného a straty času bolo vzdialené sídlo advokáta.

27. V ďalšej argumentačnej línii sťažovateľka namieta porušenie jej práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie aj v dôsledku skutočnosti, že okresný súd „ignorujú“ jej vyjadrenie k sťažnosti z 8. apríla 2020, nereflektoval podstatné skutočnosti ňou prednesené a s týmito sa v napadnutom uznesení vôbec nevysporiadal, čo vedie k jeho nepreskúmateľnosti. Ústavný súd konštatuje, že z napadnutého uznesenia je zrejmé, že neobsahuje žiadnu zmienku o vyjadrení sťažovateľky a ani neobsahuje žiadnu argumentáciu, ktorá by reagovala na ňou prednesené argumenty, ktoré sťažovateľka predostrela vo svojom podaní z 8. apríla 2020, ktoré ako vyplýva z predloženého súdneho spisu, bolo okresnému súdu doručené 9. apríla 2020. Z dôvodu, že vo veci bude opäť konať a rozhodovať okresný súd, bude jeho úlohou, rešpektujúc právne názory ústavného súdu vyjadrené v tomto náleze, adekvátne sa vysporiadať s argumentami sťažovateľky podstatnými pre posúdenie veci, ktoré predostrela vo svojom podaní z 8. apríla 2020.

28. Ústavný súd tak dospel k záveru o tom, že napadnutým uznesením okresného súdu v časti jeho prvého výroku došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj k porušeniu jej práva spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

29. V súvislosti s návrhom sťažovateľky na zrušenie napadnutého uznesenia v časti jeho prvého výroku a vrátení veci okresnému súdu ústavný súd dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (výrok 2 tohto nálezu). Okresný súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy

30. K namietanému porušeniu základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy ústavný súd uvádza, že sťažovateľkou zvolený advokát ju v predmetnom konaní mohol a aj zastupoval počas celého konania. Sťažovateľka namieta porušenie tohto jej práva výlučne v súvislosti s namietaným porušením jej práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces, v dôsledku nepriznania jej náhrady za cestovné a náhradu času, kde ústavný súd dospel k záveru o dôvodnosti ústavnej sťažnosti. Ústavný súd, riadiac sa princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecného súdu, rozhodnutie ktorého je v konaní o ústavnej sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010) a ktorý vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 186/06, IV. ÚS 311/08) vychádzal pri posúdení dôvodnosti tejto časti ústavnej sťažnosti z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1

ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru sa otvára priestor k tomu, aby sa okresný súd sám vyrovnal s ochranou uvedeného práva sťažovateľky.

31. Uvedené platí aj vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, ktoré sťažovateľka namietala výlučne v kontexte nevysporiadania sa s jej argumentáciou, ktorú predostrela vo svojom vyjadrení z 8. apríla 2020. Tak, ako je popísané v bode 27 tohto nálezu, bude úlohou okresného súdu adekvátne sa vysporiadať s argumentami sťažovateľky podstatnými pre posúdenie veci, a tak poskytnúť ochranu aj tomuto jej právu.

32. Ústavný súd preto tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom [(§ 133 ods. 1 *a contrario* zákona o ústavnom súde); bod 4 výroku nálezu].

V.

Trovy konania

33. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 567,28 eur (bod 3 výroku nálezu).

34. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie na výzvu ústavného súdu z 10. marca 2021. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 177 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020, t. j. za dva úkony sumu 375,24 eur. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 181,17 eur, čo spolu s režijným paušálom predstavuje sumu 192,04 eur. Takto stanovená odmena za tri úkony predstavuje celkom sumu 567,28 eur.

35. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 19. mája 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu